

**RIIGIKOHUS
HALDUSKOLLEEGIUM
KOHTUMÄÄRUS**

Kohtuasja number	3-3-1-19-17
Määruse kuupäev	27. juuni 2017
Kohtukoosseis	Eesistuja Ivo Pilving, liikmed Nele Parrest ja Jüri Põld
Kohtuasi	A ja B kaebus Politsei- ja Piirivalveameti 18. novembri 2016. a otsuse nr 15.3- 3.2/4650-1 tühistamiseks ning Politsei- ja Piirivalveameti kohustamiseks tegema uue otsuse A tähtajalise elamisloa taotluse kohta
Menetlusosalised	Kaebajad A ja B, esindaja vandeadvokaat Liisa Linna Vastustaja Politsei- ja Piirivalveamet, esindaja Mari-Liis Laan
Vaidlustatud kohtulahend	Tallinna Ringkonnakohtu 17. märtsi 2017. a määrus haldusasjas nr 3-16-2415
Menetluse alus Riigikohtus	Politsei- ja Piirivalveameti määruskaebus
Asja läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

- 1. Rahuldada Politsei- ja Piirivalveameti määruskaebus osaliselt.**
- 2. Tühistada Tallinna Ringkonnakohtu 17. märtsi 2017. a määruse haldusasjas nr 3-16-2415 resolutsiooni punkt 2 osas, milles ringkonnakohus kohustas Politsei- ja Piirivalveametit andma kaebuse rahuldamise korral A-le tähtajalise elamisloa kuni uue otsuse tegemiseni A tähtajalise elamisloa taotluse kohta.**
- 3. Jätta Tallinna Ringkonnakohtu 17. märtsi 2017. a määruse haldusasjas nr 3-16-2415 resolutsiooni punkt 2 muutmata osas, milles ringkonnakohus kohustas Politsei- ja Piirivalveametit andma A-le tähtajalise elamisloa kuni kohtuvaidluse lõpuni haldusasjas nr 3-16-2415.**

4. Määruse avaldamisel asendada kaebaja 1 nimi tähemärgiga "A" ja kaebaja 2 nimi tähemärgiga "B".

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. A (kaebaja 1) esitas 19. juulil 2016 tähtajalise elamisloa taotluse välismaalaste seaduse (VMS) § 137 lg 1 alusel elama asumiseks Eestis püsivalt elava abikaasa B (kaebaja 2) juurde. Kaebaja 1 on Ameerika Ühendriikide kodanik ja kaebaja 2 Eesti kodanik. Nad abiellusid 27. oktoobril 2015 Ameerika Ühendriikides, Georgia osariigis.

2. Politsei- ja Piirivalveamet (PPA) keeldus 18. novembri 2016. a otsusega nr 15.3-3.2/4650-1 kaebajale 1 tähtajalise elamisloa andmisest.

3. Kaebajad esitasid Tallinna Halduskohtule **kaebuse**, milles palusid tühistada PPA 18. novembri 2016. a otsus nr 15.3-3.2/4650-1 ja kohustada PPA-d andma kaebajale 1 tähtajaline elamisluba või tegema selle kohta uue otsuse. Koos kaebusega esitasid kaebajad **esialgse õiguskaitse taotluse**, milles palusid kohustada PPA-d viivitamatult andma kaebajale 1 tähtajaline elamisluba, kuni PPA teeb uue otsuse kaebaja 1 taotluse kohta.

4. Tallinna Halduskohus jättis 29. novembri 2016. a **määrusega** esialgse õiguskaitse taotluse rahuldamata. Halduskohus leidis, et esialgse õiguskaitse korras PPA kohustamine andma kaebajale 1 elamisluba oleks vastuolus riigivastutuse seaduse (RVastS) § 6 lg-ga 4. Kohus ei saa teha haldusorgani eest kaalutusotsust ega kohustada haldusorganit vastu võtma konkreetset otsust, kui otsus tuleks teha kaalumise teel. Tähtajalise elamisloa andmisel tuleb lisaks VMS § 137 lg-s 1 sätestatud tingimustele hinnata ka teisi VMS 4. jaotise 1. alajaotises nimetatud tingimusi, milleks kohtul puudub pädevus. Esialgse õiguskaitse korras ei saa kohus anda kaebajatele suuremaid õigusi, kui saaks neile anda kaebuse rahuldamise korral.

5. Tallinna Halduskohus rahuldab 23. jaanuari 2017. a **otsusega** kaebuse ja kohustas PPA-d tegema ühe kuu jooksul kohtuotsuse jõustumisest uue otsuse kaebaja 1 poolt 19. juulil 2016 esitatud tähtajalise elamisloa taotluse kohta. Halduskohus põhjendas otsust järgmiselt:

1) puudub vaidlus, et kaebajate abielu on tegelik ja vastab VMS § 138 lg-le 1. Samasoolisel abikaasal peab olema õigus saada elamisluba teise abikaasa juurde elama asumiseks. Eesti õiguskord on aktsepteerinud samasoolisi paare perekonnana ja neile laieneb põhiseaduse (PS) §-s 27 sätestatud perekonnaelu kaitse. VMS §-d 118, 137 ja 138 ei sätesta, et abikaasa, kelle juurde elama asumiseks taotletakse elamisluba, peab olema taotlejaga erinevast soost;

2) kui kaebaja 2 abieluelseks elukohaks tuleb määrata Ameerika Ühendriigid, ei takista miski PPA-d väljastamast kaebajale 1 VMS § 137 lg 1 alusel elamisluba abikaasa juurde elama asumiseks. Rahvusvahelise eraõiguse seaduse (REÕS) § 55 lg 2 ja perekonnaseaduse (PKS) § 1 lg 1 järgi (koostoimes § 10 lg-ga 1) on kaebaja 2 abiellumiseaegne elukoht praeguses vaidluses määrav faktiline asjaolu. Vaidlustatud 18. novembri 2016. a otsuses ei ole aga PPA tuvastanud, milline oli abiellumise ajal kaebaja 2 elukoht. Kuna PPA on kaebaja 2 elukohale enne abiellumist omistanud määrava tähenduse, oleks PPA pidanud selle kohta kaebajalt 2 seisukohta ja tõendeid küsima ning nendest lähtudes põhjendatud järeldusele jõudma;

3) võimatus elada perekonnaelu Eestis põhjustab kaebajatele olulisi ebamugavusi ja rahalisi kulutusi ning PS §-des 26 ja 27 sätestatud põhiõiguste intensiivse riive. Sellises olukorras pidanuks

PPA kahtluse korral, kas kaebaja 2 elukoht oli abiellumise ajal Eesti või Ameerika Ühendriigid, lähtuma kaebajatele soodsamast määratlusest;

4) kohus ei saa teha haldusorgani eest kaalutusotsust ega kohustada haldusorganit konkreetset otsust vastu võtma, kui otsus tuleks teha kaalumise teel. Asjaolu, et isikul on Eestis abikaasa, ei anna veel absoluutset õigust saada tähtajaline elamisloa. Seetõttu tuleb PPA-l teha kaebaja 1 taotluse kohta uus otsus.

6. PPA esitas Tallinna Ringkonnakohtule **apellatsioonkaebuse**, milles palus tühistada halduskohtu 23. jaanuari 2017. a otsus ja teha uus otsus, millega jätta kaebus rahuldamata.

7. Kaebajad esitasid Tallinna Ringkonnakohtule 2. märtsil 2017 **esialgse õiguskaitse taotluse** PPA kohustamiseks viivitamatult, kuid mitte hiljem kui 15. märtsil 2017, andma kaebajale 1 tähtajalise elamisloa kehtivusega kuni PPA uue otsuse tegemiseni kaebaja 1 19. juuli 2016. a tähtajalise elamisloa taotluse kohta. Alternatiivselt palusid kaebajad võimaldada kaebajal 1 viibida seaduslikult Eestis ja keelata alates 24. aprillist 2017 tema väljasaatmise menetluse algatamine halduskohtu-menetluse seadustiku (HKMS) § 251 lg 1 p 2 alusel, kuni PPA teeb uue otsuse 19. juulil 2016 esitatud tähtajalise elamisloa taotluse kohta. Esialgse õiguskaitse taotlust põhjendati järgmiselt:

1) kaebajal 1 on lubatud Eestis viibida 23. aprillini 2017. Kaebajatele on iga kolme kuu järel sunnitud kolmekuuline lahusolek väga koormav nii emotsionaalselt kui ka rahaliselt. Kaebajad on pidanud tegema regulaarselt suuri kulutusi lennupiletitele ja elamispiinnale Ameerika Ühendriikides ning sageli katkestama töölepinguid. Kaebajal 1 ei ole Ameerika Ühendriikides perekonnaliikmeid, kes saaksid teda ülal pidada, ja tal on keeruline leida vaid kolme kuu pikkusteks perioodideks võimetele vastavat tööd nii Eestis kui ka Ameerika Ühendriikides. Kohtumenetluse ajal kestev õiguslik ebaselgus seab ohtu kaebajate abielu säilimise ja majandusliku toimetuleku;

2) kaebuse rahuldamine halduskohtus näitab, et kaebus ei ole ilmselgelt perspektiivitu ja kaebajale tekkivaid kahjulikke tagajärgi ei ole võimalik kõrvaldada muul mõistlikul viisil, kui lubada esialgse õiguskaitse kohaldamisega jääda kaebajal 1 Eestisse vähemalt kuni kohtumenetluse lõpuni või halduskohtu otsuse jõustumisel kuni PPA uue otsuse tegemiseni kaebaja 1 tähtajalise elamisloa taotluse kohta. Kohtupraktika järgi ei ole põhivaidluse ära otsustamise keeld esialgse õiguskaitse taotluse lahendamisel absoluutne. Kui esialgse õiguskaitse kohaldamise järele on ülekaalukas vajadus ja pöördumatute õiguslike või faktiliste tagajärgede loomine ei tekita olulist kahju avalikule huvile või kolmandatele isikutele, ei ole esialgse õiguskaitse kohaldamine välistatud.

8. Tallinna Ringkonnakohus rahuldab esialgse õiguskaitse taotluse (määruse resolutsiooni punkt 1) ja kohustas PPA-d andma kaebajale 1 tähtajalise elamisloa kuni kohtumenetluse lõpuni haldusasjas nr 3-16-2415 või kaebuse rahuldamise korral kuni vastustaja uue otsuse tegemiseni kaebaja 1 tähtajalise elamisloa taotluse kohta (resolutsiooni punkt 2). Ringkonnakohus põhjendas esialgse õiguskaitse kohaldamist järgmiselt:

1) pöördumatud tagajärjed, mille vältimiseks esialgse õiguskaitse taotlus esitati, on ette nähtavad ja tõenäolised ning seotud kaebuse nõuete ja eesmärkidega;

2) kohtumenetluse vältel valitsev õiguslik, rahaline ja emotsionaalne ebakindlus võib põhjustada kaebajatele selliseid ületamatuid raskusi, mis seavad objektiivselt hinnates ohtu nende kooselu. Tegemist ei ole abstraktse võimalusega, vaid asjaolusid arvestades konkreetse ohuga. Esialgse õiguskaitse kohaldamisega on võimalik tagada kohtumenetluse kestel kaebajate jaoks vajalikku stabiilsust, et kohtuvaidlus ei kujuneks kaebajate kooselu võimaliku lagunemise tõttu ja sellega põhivaidluse äralangemise tõttu eesmärgipäratuks. Lisaks toob kohtumenetluse ajal stabiilse

kooselu võimatus kaebajatele kaasa küll tingimata mitte pöördumatuid, kuid siiski väga koormavaid rahalisi väljaminekuid, mille järele puudub tegelik vajadus;

3) kohtumenetluse ajal kaebaja 1 Eestis elamise võimaldamine ei kahjusta ühtegi teist isikut ega põhjusta kellelegi kahju. Ringkonnakohtu esialgsel hinnangul ei ole selge vastustaja väite põhjendatus, mille järgi puudub õiguslik alus anda kaebajale 1 tähtajaline elamisluba. Valitseva õigusliku ebaselguse tõttu ei ole kohtumenetluse ajal kaebajal 1 Eestis elamise võimaldamine vastuolus kehtiva õigusega. Samuti puudub vastuolu avaliku huviga. Avalik huvi seisneb selles, et pereelule seatavad riiklikud piirangud oleksid õiguspärased. Avalikuks huviks ei saa lugeda seda, et pereelule seatavate riiklike piirangute pärast tekkinud kohtuvaidluste korral rakendab riik menetlusosaliste suhtes selliseid koormavaid abinõusid, mille tõttu on oht, et põhiõigused, mille kaitseks kohtusse pöörduti, ei vaja kohtuotsuse tegemise ajal enam kaitset. Eeltoodust lähtuvalt on kaebajatel ülekaalukas esialgse õiguskaitse vajadus;

4) esialgse õiguskaitse korras on võimalik kohustada PPA-d andma kaebajale 1 tähtajalist elamisluba. Kuigi PPA-le on VMS § 137 lg-ga 1 antud diskretsioon otsustamiseks selle üle, kas anda tähtajaline elamisluba välismaalasele elama asumiseks Eestis elava Eesti kodanikust abikaasa juurde, tuleb eeldada elamisloa andmise põhjendatust, kui täidetud on ka muud VMS 4. jaotise 1. alajaotises nimetatud tingimused. PPA ei ole kohtumenetluses esile toonud peale põhivaidluse objektiks oleva asjaolu muid tingimusi, mis võiksid praegusel juhul kaasa tuua tähtajalise elamisloa andmisest keeldumise. Riigikohus on leidnud, et "välistada ei saa alati ja absoluutselt esialgse õiguskaitse korras haldusorgani kohustamist kindla sisuga haldusakti andmiseks ka juhul, kui haldusakti andmisel on haldusorganil kaalutlusruum, eeldusel, et puudub muu tõhus abinõu kaebaja õiguste kaitseks ning kaebajal on ülekaalukas esialgse õiguskaitse vajadus" (Riigikohtu 22. septembri 2014. a määrus asjas nr [3-3-1-59-14](#), p 17). Praegusel juhul puuduvad muud tõhusad abinõud kaebajate õiguste esialgseks kaitseks;

5) tähtajalise elamisloa andmine kaebajale 1 esialgse õiguskaitse korras on kooskõlas kaebuse eesmärgiga ega välju selle piiridest. Sellega ei otsustata ära põhivaidlust, vaid tagatakse põhivaidluse otsustamiseks ja kaebajate põhiõiguste efektiivseks kaitseks vajalikud tingimused. Tähtajalise elamisloa andmine ei lähe praegust õiguslikku ebaselgust arvestades otseselt vastuollu ka ühegi õigusaktiga. Halduskohus on õigesti märkinud viitega ringkonnakohtu jõustunud lahenditele, et samasooliste isikute abielu tunnustamiseks puudub avalikust korrast lähtuv või muu põhimõtteline takistus (27. augusti 2014. a otsus asjas nr 3-13-1808 ja 24. novembri 2016. a otsus asjas nr 3-15 2355). Senise kohtupraktika järgi pole põhjust pidada kaebust perspektiivituks.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

9. PPA palub määruskaebuses tühistada ringkonnakohtu määruse resolutsiooni punkt 2 ja saata asi tühistatud osas uueks läbivaatamiseks samale või teisele ringkonnakohtule. Määruskaebuses väidetakse järgmist:

1) tähtajalise elamisloa andmine esialgse õiguskaitse korras ei ole kooskõlas kaebuse eesmärgiga ja väljub kaebuse piiridest. Ringkonnakohus ei põhjendanud, miks tuleb esialgse õiguskaitse korras anda tähtajaline elamisluba. Esialgne õiguskaitse ja Eestis viibimise õigus võib isikul olla ka ilma tähtajalise elamisloata, kuna tal on võimalik vaidlusaluse kohtumääruse alusel Eestis seaduslikult viibida kohtuvaidluse lõpuni;

2) kohtul on suur kaalutlusruum esialgse õiguskaitsse abinõu valikul. Kohustamismäärus peab siiski olema eesmärgipärane ja vajalik. Kohus peab arvestama, et määrus oleks tehtud just kaebaja huvides, kuid silmas tuleb pidada, et esialgse õiguskaitssega antu ei väljuks kaebuse piiridest. Kohustamismäärusega ei saa kohus anda korraldusi, mille täitmine on faktiliselt või õiguslikult võimatu. Ringkonnakohus ei põhjendanud, miks on vaja esialgse õiguskaitsse abinõuna anda elamisluba. Määrusest ei nähtu muude tõhusate abinõude kaalumist. Kohus keskendus üksnes sellele, et panna PPA-le kohustus anda elamisluba. Riigikohus on haldusasjas nr [3-3-1-55-06](#) olnud seisukohal, et esialgse õiguskaitsse abinõu ei tohi legaliseerida ilmselgelt õigusvastast olukorda. Ringkonnakohus, andes kaebajale elamisloast tulenevad õigused, legaliseeris õigusvastase olukorra;

3) esialgse õiguskaitsse korras ei ole võimalik kohustada vastustajat andma kaebajale 1 tähtjalist elamisluba. VMS järgi on tähtjalise elamisloa andmine PPA diskretsioonitsus. VMS ei näe ette tähtjalise elamisloa liigina kohtu poolt esialgse õiguskaitsse korras määratud elamisluba. Elamisloa andmiseks kohustamine esialgse õiguskaitsse korras on vastuolus RVastS § 6 lg-ga 4. Esialgse õiguskaitsse korras ei saa kohus anda suuremaid õigusi, kui saaks anda kaebuse rahuldamisel, eriti kui põhivaidlus jätkub samal alusel tähtjalise elamisloa andmise üle. Esialgse õiguskaitsse taotluses ega ringkonnakohtu määruses ei ole põhjendatud, miks on vaja esialgse õiguskaitsse korras tähtjalist elamisluba. Seega on arusaamatu, milliste põhiõiguste efektiivseks kaitseks on vaja elamisluba esialgse õiguskaitsse korras. Esialgse õiguskaitsse taotluse rahuldamisel saab kaebaja 1 õiguse viibida riigis kohtumenetluse lõpuni, mis tagab PPA hinnangul kaebajatele piisavalt tõhusa õiguskaitsse;

4) Riigikohus on haldusasjas nr [3-3-1-59-14](#) selgitanud, et esialgse õiguskaitsse menetluses tuleks vältida põhivaidluse ära otsustamist. See ei tähenda kohtu jaoks vääramatut keeldu, vaid seda tuleb arvestada koos muude asjaoludega. Kui esialgse õiguskaitsse kohaldamise järele on ülekaalukas vajadus ja pöördumatute õiguslike või faktiliste tagajärgede loomine ei tekita avalikule huvile või kolmandatele isikutele olulist kahju, ei ole esialgse õiguskaitsse kohaldamine tingimata välistatud. Viidatud lahendis otsustas Riigikohus, et kui vastustajale tehakse samasisuline ettekirjutus, mida taotletakse ka kaebuses, siis otsustatakse esialgse õiguskaitsse kohaldamisega põhikohtuasi vähemalt osaliselt ette ära. Esialgse õiguskaitsse raames ei saa kohustada PPA-d andma elamisluba, kui kogu vaidlus käib selle üle, et elamisloa andmiseks puudub seaduslik alus;

5) PPA ei nõustu ringkonnakohtuga, et elamisloa andmise kohustamisega esialgse õiguskaitsse raames ei otsustata ära põhivaidlust, kui põhivaidluses on kaebajate eesmärk saada elamisluba ja sellega kaasnevad õigused. Iga kolme kuu tagant sunnitud kolmekuuline eemalolek üksteises, mis on erakordselt koormav nii vaimselt kui ka majanduslikult, ei nõua iseenesest tõhusa õiguskaitsse saamiseks tähtjalist elamisluba. Esialgse õiguskaitsse eesmärk ei saa olla selliste õiguse loomine, mida taotletakse põhivaidluses. Esialgse õiguskaitsse kohaldamisega tagatakse kaebajale 1 riigis viibimise õigus, mis on ka üldjuhul esialgse õiguskaitsse kohaldamise eesmärgiks (VMS § 43). Kaebajatel tekib võimalus viibida oma kohtumenetluse juures, elada perekonnaelu, mis tagab neile soovitud stabiilsuse. VMS-st ei tulene eraldi tähtjalise elamisloa andmise alust esialgse õiguskaitsse raames. Tähtjalise elamisloa andmise alused tulenevad VMS §-st 118, kus sellist alust ei ole. Pole eluliselt usutav, et esialgse õiguskaitsse raames on seadusandja eesmärk anda kaebajale sellised õigused, mis omandatakse elamisloaga ja mis on ka praeguses põhivaidluses kaebuse eesmärgiks;

6) 30. märtsi 2017. a määruses sarnases haldusasjas nr 3-16-1903 märkis Tallinna Ringkonnakohus, et õigusliku aluse puudumisel VMS-s on esialgse õiguskaitsse korras tähtjalise elamisloa andmise aluseks kohtumäärus, millega kohaldatakse esialgset õiguskaitsset (VMS § 43 lg 1 p 5). PPA selgitab, et VMS § 43 alusel ei saa anda elamisluba. See säte sisaldab riigis viibimise seaduslikke aluseid, mille alla läheb ka kohtumäärusest tulenev riigis viibimise õigus. Tähtjalise elamisloa saab anda üksnes VMS §-s 118 sätestatud alustel, mitte VMS § 43 lg 1 alusel. Ringkonnakohus

tõlgendas valesti VMS ja jõudis ebaõigele järeldusele, et VMS § 43 lg 1 alusel saab anda tähtajalise elamisloa esialgse õiguskaitse määruse alusel. Eeltoodud määruse põhjal võib eeldada, et ka vaidlusaluses määruises pidas ringkonnakohus ekslikult võimalikuks anda tähtajaline elamisloa VMS § 43 lg 1 alusel, ehkki viidatud alust kohtu põhjendustest ei tulene. Arvestades vaidlusalust kohtumäärust ja viidatud kohtumäärust, tekib põhjendatud kahtlus, et kohus pidas võimalikuks ja vajalikuks esialgse õiguskaitse abinõuna tähtajalise elamisloa andmist, kui VMS § 43 lg 1 alusel tekib kaebajal esialgse õiguskaitse korras riigis viibimise õigus, kuid tähtajalise elamisloa korral kaasnevad sellega laiemad õigused, mis on kaebaja eesmärgiks põhivaidluses.

10. Kaebajad paluvad jätta PPA määruskaebuse rahuldamata ja esialgse õiguskaitse määruse tühistamata. Kaebajad väidavad vastuses määruskaebusele järgmist:

1) ringkonnakohus ei eksinud esialgse õiguskaitse määramisel. Esialgse õiguskaitse kohaldamine ei lahendanud ära põhivaidlust;

2) PPA andis esialgse õiguskaitse määrusega 30. märtsil 2017 kaebajale 1 VMS § 118 p 1 ja § 137 lg 1 alusel tähtajalise elamisloa elama asumiseks püsivalt Eestis elava abikaasa juurde 30. märtsist 2017 kuni 29. märtsini 2018. Kuna elamisloa ei ole antud haldusmenetluse seaduse (HMS) § 53 lg 1 p 4 mõttes kõrvaltingimusega, mis seoks elamisloa kehtivuse aja esialgse õiguskaitse määrusega, siis ei sõltu selle määruse tühistamisest elamisloa kehtivus. Samuti ei ole otsuses viidet esialgse õiguskaitse määrusele, mistõttu ei saa kohaldada ka HKMS § 254 lg-t 2, mille järgi tuleb kaebuse rahuldamata jätmise korral tunnistada elamisloa kehtetuks. Kaebajal 1 on õigus 30. märtsil 2017 antud elamisloa alusel elada Eestis 29. märtsini 2018, olenemata sellest, kuidas lahendatakse haldusasi, ja elamisloa saab kehtetuks tunnistada vaid VMS-s sätestatud alustel. Kui kohtuvaidlus kestab ka pärast 29. märtsi 2018, siis on PPA-l kohustus anda uus elamisloa praegu vaidlustatud esialgse õiguskaitse määruse alusel;

3) PPA on küll andnud taotletava haldusakti, s.o elamisloa abikaasa juurde asumiseks VMS § 118 p 1 ja § 137 lg 1 alusel, kuid 18. novembri 2016. a otsus, millega keelduti elamisloa andmisest, kehtib edasi. Seega kehtib praegu kaks PPA vastuolulist haldusakti: kaebajate vaidlustatud 18. novembri 2016. a otsus, millega keelduti elamisloa andmisest, ja 30. märtsi 2017. a otsus anda elamisloa.

11. Vastuseks kolleegiumi küsimustele õigusliku olukorra kohta selgitas PPA, et 30. märtsi 2017. a otsus elamisloa anda tehti esialgse õiguskaitse määruse täitmiseks. Elamisloa kehtivuse kalendaarse tähtaja määramisel võttis PPA arvesse VMS §-st 143 tulenevat abikaasa juurde elama asumiseks antava tähtajalise elamisloa kehtivuse aega, sest PPA-l ei ole võimalik prognoosida kohtumenetluse kestust või jätta elamisloa tähtaeg määramata. 18. novembri 2016. a otsust elamisloa andmisest keelduda ei ole kehtetuks tunnistatud ja see on kehtiv. Koos vastusega kolleegiumi küsimustele saatis PPA Riigikohtule 17. märtsi 2017. a kuupäeva kandva "Tähtajalise elamisloa erandina andmise otsuse põhjenduse nr 10357918888/TE". Otsust põhjendati kokkuvõtlikult järgmiselt:

1) tulevalt Tallinna Ringkonnakohtu 17. märtsi 2017. a määrusest, millega kaebajale 1 kohustati andma esialgse õiguskaitse korras tähtajalist elamisloa, uuendab PPA kaebaja 1 tähtajalise elamisloa taotluse menetluse HMS § 44 lg 1 alusel. Võib eeldada, et kaebaja 1 on nõus menetluse uuendamisega;

2) elamisloa tähtaja määramisel võtab PPA arvesse VMS §-st 143 tulenevat abikaasa juurde elama asumiseks antava tähtajalise elamisloa kehtivuse aega, sest PPA-l ei ole võimalik ette määrata kohtuvaidluse pikkust;

3) võttes arvesse Tallinna Ringkonnakohtu 17. märtsi 2017. a määrust, annab PPA kaebajale 1 esialgse õiguskaitse raames erandina tähtajalise elamisloa abikaasa juurde elama asumiseks üheks aastaks 30. märtsist 2017 kuni 29. märtsini 2018.

KOLLEEGIUMI SEISUKOHT

I

12. Kaebaja 1, kes on Ameerika Ühendriikide kodanik, esitas 19. juulil 2016 VMS § 137 lg 1 alusel PPA-le tähtajalise elamisloa taotluse elama asumiseks Eestis püsivalt elava Eesti kodanikust abikaasa (kaebaja 2) juurde. Mõlemad kaebajad on naissoost. Kaebajate abielu on sõlmitud Ameerika Ühendriikides. PPA jättis 18. novembri 2016. a otsusega taotluse rahuldamata ning kaebajad vaidlustasid selle otsuse halduskohtus. Ühtlasi taotlesid kaebajad halduskohtult esialgset õiguskaitset, mille halduskohus jättis 29. novembri 2016. a määrusega kohaldamata. Halduskohus rahuldab 23. jaanuari 2017. a otsusega kaebuse põhivaidluses ja kohustas PPA-d tegema uue otsuse tähtajalise elamisloa taotluse kohta.

Ringkonnakohus rahuldab 17. märtsi 2017. a määrusega esialgse õiguskaitse taotluse ja kohustas PPA-d andma kaebajale 1 esialgse õiguskaitse korras tähtajalise elamisloa. PPA esitas Riigikohtule määruskaebuse, milles taotleb ringkonnakohtu määratud esialgse õiguskaitse tühistamist.

PPA apellatsioonkaebust halduskohtu 23. jaanuari 2017. a otsuse peale ei ole ringkonnakohus praeguseks läbi vaadanud.

13. PPA selgituste ja 30. märtsi 2017. a põhjenduste (vt käesoleva määruse p 11) alusel lähtub kolleegium määruskaebuse lahendamisel sellest, et PPA andis 30. märtsil 2017 kaebajale 1 tähtajalise elamisloa ringkonnakohtu esialgse õiguskaitse määruse tõttu ning 19. juulil 2016 kaebaja 1 esitatud elamisloa taotlus on senini lõplikult lahendamata ning kohtuvaidluse objekt on nii põhiasjas kui ka määruskaebemenetluses säilinud.

14. Riigikohtus ei vaielda praegu selle üle, kas PPA jättis kaebaja 1 poolt 19. juulil 2016 esitatud elamisloa taotluse 18. novembri 2016. a otsusega õigesti rahuldamata ja kas halduskohtu 23. jaanuari 2017. a otsus vastab seadusele. Riigikohtus vaieldakse praegu selle üle, kas ringkonnakohus kohaldas 17. märtsi 2017. a määrusega õigesti esialgset õiguskaitset, kohustades PPA-d andma kaebajale 1 elamisloa ajutiselt, s.o käimasoleva kohtumenetluse ja elamisloa taotluse võimaliku uue menetlemise ajaks.

15. Esialgne õiguskaitse on ajutine abinõu, mida kohus kohaldab isiku õiguste kaitsmiseks enne põhiasjas peetava kohtuvaidluse lõppu, s.o kohtumenetluse ajaks. Esialgse õiguskaitse kohaldamiseks peab kaebajat ähvardama tagajärg, mille kõrvaldamine põhiasjas tehtava hilisema kohtulahendiga on võimatu või ebamõistlikult raske. Kaebus ei tohi seejuures olla ilmselgelt perspektiivitu. Faktilised ja õiguslikud asjaolud võivad aga esialgse õiguskaitse taotluse lahendamise ajal olla veel ebaselged. Esialgse õiguskaitse kohaldamisel peab kohus HKMS § 249 lg-te 1 ja 3 järgi arvestama kaebuse eduväljavaateid ning erinevate lahenduste tagajärgi kaebajale, avalikule huvile ja kolmandatele isikutele.

II

16. Ringkonnakohus kohaldas esialgset õiguskaitsset selleks, et tagada kaebajate õigus perekonnaelule. Perekonnaelu erinevad aspektid on kaitstud PS §-dega 26 ja 27.

Perekonnaelu kaitset riigi sekkumise eest ei ole põhiseaduse tekstis seatud sõltuvusse perekonnaliikmete soost ega seksuaalsest sättumusest. Sellised kitsendused ei ole põhiseadusest leitavad ka tõlgendamise teel. Ka ei ole samasooliste isikute kooselu Eestis seadusega keelatud ega karistatav.

PS §-st 26 ega § 27 lg-st 1 ei tulene küll samasooliste isikute õigust sõlmida abielu Eestis. Samas võib riik sekkuda välismaalase perekonnaellu, välistades tema õiguse elada perekonnaliikmega koos Eestis. Kuid ka samast soost elukaaslastel on õigus riigi kaitsele (PS § 13) ning mistahes õiguste piirang ei tohi minna vastuollu diskrimineerimise keeluga (PS § 12 lg 1) ja peab olema demokraatlikus ühiskonnas vajalik (PS § 11).

17. Euroopa Inimõiguste Kohus (EIK) on samasooliste isikute elamisloa asjades leidnud järgmist:

1) samasooliste isikute kooselu, kui tegemist on püsiva faktilise partnerlusega, kuulub perekonnaelu kaitsealasse samamoodi nagu samalaadses olukorras oleva erinevast soost paari kooselu (*Pajić vs. Horvaatia*, 23. veebruar 2016, taotlus nr 68453/13, p 64);

2) erinev kohtlemine seksuaalse orientatsiooni alusel nõuab iseäranis kaalukaid põhjuseid erineva kohtlemise õigustamiseks (*Taddeucci ja McCall vs. Itaalia*, 30. juuni 2016, taotlus nr 51362/09, p 89);

3) riigil on kitsas hindamisruum, kui isikute erinev kohtlemine tuleneb isiku soost või seksuaalsest orientatsioonist (*Pajić vs. Horvaatia*, p 59; *Taddeucci ja McCall vs. Itaalia*, p 89).

Asjades *Pajić vs. Horvaatia* ning *Taddeucci ja McCall vs. Itaalia* tuvastas EIK Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni diskrimineerimist keelava artikli 14 rikkumise koosmõjus perekonnaelu kaitseks kehtestatud artikli 8 rikkumisega. Tegemist on lahenditega, kus EIK võttis esimest korda kohtuotsuse resolutsioonis seisukoha, et samast soost paarile elamisloa andmisest keeldumine on teatud juhtudel diskrimineeriv sekkumine perekonnaellu. Varasemates otsustes piirdus EIK konventsiooni artikli 8 rikkumise tuvastamisega.

Praegune kohtuasi erineb asjadest *Pajić vs. Horvaatia* ning *Taddeucci ja McCall vs. Itaalia* peamiselt selle poolest, et praegu käib põhiasjas vaidlus selle üle, kas välisriigis sõlmitud samasooliste isikute abielu ühele poolele tohib elamisloa andmisest keelduda põhjusel, et Eestis ei saa sellist abielu sõlmida.

18. Kolleegium märgib, et samasooliste isikute abielu või partnerluse fakt võib Eestis Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2004/38/EÜ art 2 lg 2 alapunktide a ja b ja art 3 lg 2 alapunkti b järgi, samuti Riigikogus vastu võetud Euroopa Liidu kodaniku seaduse § 22 alusel anda Euroopa Liidu kodaniku perekonnaliikmele tähtajalise elamisõiguse. Riigikogus 26. novembril 2015 vastu võetud Euroopa Liidu kodaniku seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (57 SE) seletuskirjas põhjendati Euroopa Liidu kodaniku seaduse § 3 lg 3 muutmist sõnaselgelt sellega, et kui lähteriigis tunnustatakse samasooliste isikute kooselu samaväärsena abieluga, siis on põhjendatud elamisloa andmine ka vastuvõtvast riigis. Seadusemuudatus seisneb selles, et § 3 lg-sse 3 lisati punkt 2, mille järgi loetakse leibkonnaliikmeks selle seaduse tähenduses "isik, kellel on Euroopa Liidu kodanikuga tõendatud püsiv ja faktiline kooselu".

Kaebajale 1 direktiiv 2004/38/EÜ ja Euroopa Liidu kodaniku seaduse § 3 lg 3 siiski ei laiene.

III

19. Kolleegium on seisukohal, et kaebajale 1 esialgse õiguskaitse korras tähtajalise elamisloa andmine abikaasa juurde elama asumiseks on kooskõlas kaebuse eesmärgiga ega välju kaebuse piiridest. Praegusel juhul käib põhivaidlus abikaasa juurde elama asumiseks elamisloa andmise taotluse rahuldamata jätmise üle. Kaebajad põhjendasid esialgse õiguskaitse vajadust sellega, et kujunenud olukorras on elamisloa puudumine nende jaoks juba kohtumenetluse ajal äärmiselt koormav ja põhivaidluses kaitstavat õigushüve kahjustav. Kaebajad ei ole taotlenud esialgset õiguskaitset pelgalt selleks, et olla oma kohtumenetluse juures. Kaebajad taotlesid esialgse õiguskaitse korras tähtajalist elamisluba abikaasa juurde elama asumiseks lõppkokkuvõttes selleks, et nende perekonnaelu ei laguneks.

20. Õige on PPA määruskaebuses esitatud väide, et välismaalaste seadus ei sätesta elamisloa andmise liigina kohtu esialgse õiguskaitse määruse alusel antavat elamisluba. Kuid sellist elamisloa liiki või elamisloa andmise alust ei peagi välismaalaste seaduses olema. Haldusakti andmine esialgse õiguskaitse korras on ette nähtud halduskohtumenetluse seadustiku 24. peatükis. Kohus ei saa esialgse õiguskaitse korras anda elamisluba ega ühtegi muud haldusakti. Elamisloa kui haldusakti annab PPA. Kohus saab HKMS § 251 lg 1 p 3 alusel vaid kohustada haldusorganit andma esialgse õiguskaitse korras haldusakti. Ka tähtajaline elamisluba on haldusakt, mille andmiseks esialgse õiguskaitse korras saab kohus teha ettekirjutuse HKMS § 251 lg 1 p 3 alusel.

21. Kui ringkonnakohus määras, et esialgse õiguskaitse korras tuleb anda elamisluba, siis pidi ringkonnakohus ka otsustama, millise välismaalaste seaduses sätestatud elamisloa andmise kohustus tuleb panna PPA-le esialgse õiguskaitse korras. Esialgset õiguskaitset ei saa kohaldada abstraktselt, näitamata ära esialgse õiguskaitse vahendit, st õigust või kohustust, mis esialgse õiguskaitse määrusest tuleneb. Teisalt ei saa kohus rakendada suvalist esialgse õiguskaitse vahendit. Võimalikud esialgse õiguskaitse abinõud loetleb HKMS § 251 lg 1.

22. Ringkonnakohus ei nimetanud kohtumääruse resolutsioonis, millisel seaduses sätestatud alusel tuleb kaebajale 1 tähtajaline elamisluba esialgse õiguskaitse korras anda. Kuid ringkonnakohtu määruse põhjendustest, milles ringkonnakohus kõneleb VMS §-st 137 ja sama seaduse 4. jaotise 1. alajaotises nimetatud tingimustest, tuleneb selgelt, et kohus pidas silmas tähtajalist elamisluba abikaasa juurde asumiseks. Ringkonnakohtu määruse resolutsioon on seetõttu arusaadav.

23. Määruskaebuses väidetakse, et esialgse õiguskaitse määrusest ei nähtu, et ringkonnakohus oleks kaalunud muid tõhusaid õiguskaitsevahendeid, vaid kohus keskendus üksnes sellele, et panna PPA-le kohustus anda elamisluba. Kuid samas ei näita määruskaebuse esitaja selgelt, millised on need muud tõhusad kaebuse eesmärgile vastavad esialgse õiguskaitse vahendid, mille ringkonnakohus jättis kaalukausile panemata, ja mille poolest on need paremad ringkonnakohtu kohaldatud abinõust. PPA määruskaebusest saab järeldada, et vastustaja peab praeguses asjas võimalikuks esialgse õiguskaitse vahendiks kohtulahendit VMS § 43 lg 1 p 5 mõttes või sellise kohtulahendi alusel antavat elamisluba.

23.1. Praeguses vaidluses pole asjakohane VMS § 43 lg 1 p 5. Ringkonnakohus seda sätet ei kohaldanud ega pidanudki kohaldama.

VMS § 43 loetleb välismaalase Eestis ajutise viibimise seaduslikud alused, mitte aga esialgse õiguskaitse vahendid. VMS § 43 lg 1 p 5 järgi on üheks välismaalase Eestis ajutise viibimise aluseks vahetult kohtulahendist tulenev õigus või kohustus viibida Eestis. VMS § 43 lg 1 p 5 üksnes viitab võimalusele, et välismaalane võib riigis viibida ka vahetult kohtulahendi alusel (nt tõkend elukohast lahkumiseks), kuid ei anna ise kohtule volitust anda välismaalasele riigis viibimise õigust.

Alus VMS § 43 lg 1 p-s 5 viidatud kohtulahendi tegemiseks peab seega tulenema mõnest muust seadusest.

Kolleegium märgib, et välismaalaste seadus eristab selgelt Eestisse saabumise ja Eestis ajutise viibimise aluseid, mis on sätestatud VMS 2. peatüki 1. jao 1. jaotises, ning tähtajalist elamisluba, mis on sätestatud VMS 3. peatükis. Kohtulahend, mida nimetatakse VMS § 43 lg 1 p-s 5, on Eestis ajutise viibimise õiguslik alus. Seejuures on selline kohtulahend VMS § 43 lg 1 p 5 sõnastuse kohaselt Eestis ajutise viibimise vahetu õiguslik alus. Esialgse õiguskaitse määrus, millega kohustatakse andma tähtajalist elamisluba, ei ole Eestis elamise ja töötamise vahetuks õiguslikuks aluseks. Vahetuks õiguslikuks aluseks on esialgse õiguskaitse määruse alusel antav haldusakt, s.o elamisluba.

23.2. Ringkonnakohus tõepoolest ei käsitlenud muid esialgse õiguskaitse vahendeid, sh kaebaja alternatiivselt taotletud väljasaatmismenetluse algatamise keelamist 24. aprillist 2017. Kolleegium ei välista, et mõnel juhul võib vaidluses elamisloa üle olla kohane õiguskaitsevahend väljasaatmise keelamine. Praegusel juhul ei oleks see olnud piisav, sest esialgse õiguskaitse vajadus ei tulene vaid väljasaatmise ohust. Väljasaatmise keelamine oleks takistanud lahkumiskohustuse sundtäitmist, kuid oleks kaebaja staatuse jätnud ebakindlaks. Väljasaatmise keelamine ei anna üldjuhul välismaalasele õigust riigis elada ja töötada, samuti mitte õigust naasta riiki pärast ajutist eemalviibimist.

24. Määruskaebuses viidatakse Riigikohtu otsusele asjas nr [3-3-1-59-14](#) ning väidetakse, et ringkonnakohus rikkus esialgset õiguskaitset kohaldades keeldu teostada vastustaja eest kaalutusõigust.

Kolleegium selle väitega ei nõustu.

Ka kaalutusõiguse alusel antavad haldusaktid alluvad PS § 15 lg 1 kohaselt kohtulikule kontrollile ning seadus ei piira nende puhul esialgse õiguskaitse kohaldamist. Ajutiste abinõude kaalumist esialgse õiguskaitse raames reguleerib HKMS § 249 lg 3 ning see säte annab vastava pädevuse kohtule. Kolleegium selgitas asjas nr [3-3-1-59-14](#), et välistada ei saa esialgse õiguskaitse korras haldusorgani kohustamist kindla sisuga haldusakti andmiseks ka juhul, kui haldusakti andmisel on haldusorganil kaalutusruum, eeldusel, et puudub muu tõhus abinõu kaebaja õiguste kaitseks ning kaebajal on ülekaalukas esialgse õiguskaitse vajadus (määruse p 17).

Kõigi praeguses asjas kõne alla tulevate esialgse õiguskaitse vahendite vahel valiku tegemine tähendaks seda, et kohus valiks vahendi, mida PPA ilma esialgse õiguskaitse määruseta kohaldaks kaalutusõiguse alusel. Sellisteks vahenditeks on nii kaebajate alternatiivselt taotletud tähtajalise elamisloa andmine või väljasaatmismenetluse algatamise keelamine kui ka pikaajalise viisa andmine, mida kaebajad ei taotlenud. Kuna kõiki neid vahendeid kohaldab PPA tavalukorras kaalutusõiguse alusel, siis ei ole põhjendatud PPA etteheide, et ringkonnakohus rikkus keeldu teostada PPA eest kaalutusõigust. Vastasel juhul poleks elamisloa taotluste üle peetavate kohtuvaidluste ajal paljudel elulistel juhtudel üldse efektiivset esialgse õiguskaitse võimalust.

25. Ringkonnakohus on vaidlustatud määruses põhjendanud, miks ta peab esialgse õiguskaitse korras elamisloa andmist vajalikuks.

Kolleegium nõustub nende põhjendustega neid kordamata.

26. Ringkonnakohus on kooskõlas HKMS § 249 lg-ga 3 põhjendanud ka seda, et kohaldatud esialgne õiguskaitse vahend ei kahjusta kellegi õigusi ega avalikku huvi.

Kolleegium nõustub ka nende põhjendustega.

27. Tähtajalise elamisloa andmise alused on sätestatud VMS-s. Asja materjalidest ei nähtu, et kaebaja puhul esineksid välismaalaste seaduses sätestatud asjaolud, mis välistavad elamisloa andmise (näiteks § 124 lg 2 ja § 126), või mille korral saaks elamisloa anda vaid erandina (§ 125).

Praegusel juhul kohustati PPA-d andma elamisluba abikaasa juurde elama asumiseks. Kolleegium märgib, et VMS § 141 ei luba abikaasa juurde elamisloa andmiseks esitatud tähtajalise elamisloa taotluse rahuldamisest keeldumist põhjendada isegi sellega, et välismaalase Eestis viibimine võib ohustada kõlblust või teiste isikute õigusi või huve.

28. Esialgse õiguskaitse taotluse lahendamisel peab kohus muu hulgas hindama põhiasjas esitatud kaebuse perspektiive (HKMS § 249 lg 1). Kaebus ei tohi olla ilmselgelt perspektiivitu. See tähendab eelhindangu andmist kaebuse sisule. Eelhindangu raames antud õiguslikud seisukohad ei ole kohtule siduvad põhiasja lahendamisel.

Kaebust PPA 18. novembri 2016. a otsuse peale ei ole põhjust pidada ilmselgelt perspektiivituks juba seetõttu, et halduskohus on pärast asja sisulist läbivaatamist kaebuse rahuldanud. Kolleegiumi hinnangul ei oleks elamisloa andmine VMS § 137 alusel Eestis kehtivate seadustega vähemalt mitte ilmselges vastuolus. Tõsi, samasooliste isikute abielu sõlmimise võimalust Eestis PKS § 1 lg 1 järgi ei ole. Praegusel juhul ei ole aga küsimus selles, millal on abielu lubatud sõlmida Eestis, vaid selles, kas Ameerika Ühendriikides sõlmitud abielu tuleb arvestada Eestis elamisloa andmisel.

Eesti õigus ei saa reguleerida abielu sõlmimist kõikjal maailmas. PKS § 1 lg 1 ei kohaldu abielu sõlmimisele välismaal, kui kummagi abielluja elukoht pole Eestis. Seadus on selge selles, et üldjuhul tuleb välisriigis sõlmitud ja abikaasade elukohariikide õigusele vastav abielu lugeda kehtivaks ka Eestis (REÕS § 55 lg 2). Välismaal sõlmitud abielu lubab seadus Eestis kehtetuks lugeda vaid erandina, juhul kui välisriigi õigus on ilmselges vastuolus Eesti õiguse oluliste põhimõtetega (REÕS § 7). Vähemalt praeguses menetlusstaadiumis on kolleegiumi hinnangul õiguslikult vaieldav, kas PKS § 1 lg 1 saab lugeda Eesti õiguse oluliseks põhimõtteks. Seadus ei sätesta sellele küsimusele selget ega ainuvõimalikku vastust. REÕS § 7 kasutab määratlemata õiguspõhisteid, delegeerides sellega hindamisõiguse seaduse rakendajale, sh kohtule.

Ringkonnakohtu kohaldatud esialgse õiguskaitse vahend pole selges vastuolus kehtiva õigusega.

29. Õige ei ole määruskaebuse väide, et ringkonnakohus on esialgse õiguskaitse andmisega ette ära otsustanud põhivaidluse haldusasjas nr 3-16-2415. Ringkonnakohus pani PPA-le vaid kohustuse anda elamisluba üksnes ajutiselt, esialgse õiguskaitse määruse kehtivuse ajaks. Selle kohustuse täitmiseks oleks PPA võinud anda elamisloa HMS § 53 lg 1 p-s 1 või 4 sätestatud kõrvaltingimusega, st piirates loa kehtivusaega või seades sellele muutmisreservatsiooni (vt selle kohta veel käesoleva määruse p 31). Ka PPA enda vastused kolleegiumile kinnitavad, et lõplikku otsust elamisloa taotluse kohta ei ole PPA veel teinud. Küsimust, kas elamisloa taotlus tuleb rahuldada lõplikult, ei ole seega ette ära otsustatud ning põhivaidlus ei ole muutunud ainetuks.

IV

30. Ringkonnakohus kohaldas kohtumääruse resolutsiooni punktiga 2 esialgset õiguskaitset kuni kohtumenetluse lõpuni või kaebuse rahuldamise korral kuni PPA uue otsuse tegemiseni kaebaja 1 tähtajalise elamisloa taotluse kohta.

HKMS § 249 lg 4 esimese lause järgi ei saa esialgse õiguskaitse vahendi kehtivuse aeg ulatuda kaugemale põhivaidluses tehtava kohtuotsuse jõustumisest või kaebuse tagastamise või läbi vaatamata jätmise või asja menetluse lõpetamise määruse jõustumisest.

Selle sätte järgi piirdub esialgse õiguskaitse kestus kohtumenetluse ajaga. Kolleegium on seepärast seisukohal, et ringkonnakohtu määrus on ebaõige osas, milles ringkonnakohus kohaldas esialgset õiguskaitset kuni ajani, mil PPA teeb kaebuse rahuldamise korral kaebaja 1 elamisloa taotluse kohta uue otsuse. Ringkonnakohtu määrus on aga kooskõlas HKMS § 249 lg 4 esimese lausega osas, milles ringkonnakohus kohaldas esialgset õiguskaitset kuni kohtumenetluse lõpuni.

31. Vastuolu tõttu HKMS § 249 lg 4 esimese lausega tuleb ringkonnakohtu määrus tühistada osas, milles ringkonnakohus alternatiivselt kohaldas esialgset õiguskaitset kuni vastustaja uue otsuse tegemiseni elamisloa taotluse kohta. Ringkonnakohtu määrus jääb muutmata osas, milles esialgset õiguskaitset kohaldatai haldusasja kohtumenetluse lõpuni. PPA määruskaebus rahuldatakse osaliselt.

V

32. Praeguses asjas andis PPA esialgse õiguskaitse korras tähtajalise elamisloa kindlaks ajavahemikuks (30. märtsist 2017 kuni 29. märtsini 2018).

Kolleegium on seisukohal, et ringkonnakohtu määruse täitmiseks oli PPA-l võimalik anda elamisloa üheaastase kehtivusajaga. Kuid sellise kestusega elamisloa oleks olnud kohane anda HMS § 53 lg 1 p-s 1 või 4 sätestatud kõrvaltingimusega. PPA-l on ka praegu võimalik muuta 30. märtsi 2017. a otsust, lisades kõrvaltingimuse, mille järgi esialgse õiguskaitse korras üheks aastaks antud elamisloa kehtivus lõppeb või tunnistatakse luba edasiulatuvalt kehtetuks, kui jõustub kohtulahend haldusasjas nr 3-16-2415 (HMS § 53 lg 1 p 1 või 4). Kuna esialgse õiguskaitse määrusest tuleneva õiguse kehtivus on halduskohtumenetluse seadustikuga täpselt kindlaks määratud ja kaebaja ei saa seetõttu arvestada, et esialgse õiguskaitse korras antud haldusakt kehtib ka pärast seadustikus sätestatud esialgsest õiguskaitsest tuleneva õiguse lõppemist, siis ei takista usaldust kaitsev HMS § 67 PPA 30. märtsi 2017. a otsusele kõrvaltingimuse lisamist.

Kui aga kohtumenetlus haldusasjas nr 3-16-2415 kestab ka pärast 29. märtsi 2018, siis tuleb PPA-l praegu vaidlustatud esialgse õiguskaitse määruse alusel antud 30. märtsi 2017. a otsust muuta, pikendades selle otsusega antud tähtajalise elamisloa kestust, või teha uus esialgse õiguskaitse korras elamisloa andmise otsus.

VI

33. Kolleegiumi arvates tuleb selgitada ka seda, kuidas on võimalik toimida, kui põhivaidluses esitatud kaebus rahuldatakse ja esialgne õiguskaitse seetõttu lõpeb.

Kaebuse rahuldamisel võib pärast kohtuotsuse jõustumist mõnikord tekkida olukord, kus kaebajal esialgse õiguskaitse lõppemisest kuni vastustaja uue otsuse tegemiseni ei ole enam esialgset õiguskaitset. Uut esialgset õiguskaitset ei ole aga võimalik kohaldada enne uut vaide- või kohtumenetlust (HKMS § 249 lg 5). Kuid HMS § 53 lg 1 p-d 1 ja 2 ning lg 2 p 2 näevad haldusorganile ette kõrvaltingimusega haldusakti andmise võimaluse ja isikule sellise haldusakti taotlemise võimaluse ka väljaspool esialgset õiguskaitset. Võimalikuks kõrvaltingimuseks on haldusakti kehtivusaja piiramine põhiasjas esitatud taotluse kohta uue haldusakti andmise ajaga.

VII

34. HKMS § 175 lg 3 alusel asendatakse avaldatavas määruses kaebaja 1 nimi tähemärgiga "A" ja kaebaja 2 nimi tähemärgiga "B".

(allkirjastatud digitaalselt)